

Тема 4. Інноваційне підприємництво

План

1. Сутність інновації та інноваційного підприємництва
2. Види інноваційних підприємств
3. Венчурне підприємництво та його види
4. Державне сприяння розвитку інноваційного підприємництва.

1. Сутність інновації та інноваційного підприємництва

Інновація – це результат втілення чи матеріалізації новаторської ідеї у певній предметній субстанції – продукті, технології, засобі людської діяльності чи послугі, для якої властиві нові споживчі якості, а реалізація передбачає зміну усталених, звичних способів діяльності, створення нового чи урізноманітнення старого попиту з метою отримання економічного, соціального, екологічного чи іншого ефекту

За типом інновації класифікують за різними ознаками. Зокрема, за характером та функціональним призначенням інновації поділяють на:

технічні – нові продукти, технології, енергія, конструкційні ма-теріали, обладнання, а також більш досконалі способи виготовлення продукції;

організаційні чи управлінські – нові методи і форми оптимізації процесу виробництва, збуту та обігу продукції підприємств і їх добровільних об'єднань – асоціацій, товариств, концернів, корпора-цій;

економічні – методи управління наукою і виробництвом через реалізацію функцій прогнозування і планування, фінансування, ціноутворення, мотивації і оплати праці, оцінки результатів діяльності (інколи до економічних інновацій відносять лише ті інновації, що стосуються господарської діяльності, і окремо виділяють фінансові інновації, як інновації у фінансовій сфері, які реалізують на фінансо-вому ринку у вигляді фінансового продукту чи фінансової операції);

соціальні – різні форми активізації людського фактора, які сто-суються перш за все якісних змін умов праці у соціальній сфері, включаючи персональну підготовку та постійне підвищення кваліфі-кації персоналу, стимулювання його творчої діяльності, створення комфортних умов життя;

юридичні – нові чи змінені закони та різноманітні нормативно-правові документи, що визначають і регулюють всі види діяльності підприємств і організацій, певних груп або окремих осіб;

інформаційні – пов'язані з вирішенням завдань оптимізації ін-формаційних потоків у різних сферах науково-технічної та виробничої діяльності, підвищення достовірності та оперативності одержання інформації тощо.

За технологічними параметрами чи характером застосування розрізняють інновації:

продуктові – пов'язані із застосуванням у виробництві нових матеріалів, нових напівфабрикатів та комплектуючих виробів і одержання завдяки цьому принципово нових продуктів (виробів);

технологічні – пов'язані із застосуванням нових методів органі-зації і управління виробництвом, впровадженням нових технологій, підвищенням рівня автоматизації;

комплексні – ті, що об'єднують кілька видів змін.

За типом новизни для ринку інновації поділяють на:

зовсім нові,

нові для галузі в тій чи іншій країні,

нові для конкретного підприємства чи їх групи

Інноваційна підприємницька діяльність – один з видів творчої дія-льності, спрямованої на створення нового або вдосконаленого продук-ту, технологічного процесу, чи то на вироблення нового підходу до надання соціальних послуг. Вона включає науково-технічну діяль-ність, організаційну, фінансову і комерційну, а також є найважливі-шою складового просування нововведень споживачам.

Підприємницька інноваційна діяльність безпосередньо пов'язана з вдосконаленням знань, доведенням інноваційної ідеї до розробок конкретного товару, послуги чи технології, які користуються попитом на ринку, з розрахунком одержати інноваційний прибуток. Така діяльність передбачає здійснення цілого комплексу практичних заходів з підготовки і організації виробничого процесу, модифікації продукту і технології, перепідготовку персоналу для виконання нового завдання, застосування нових технологій, обладнання тощо, які бере на себе організатор господарського процесу – підприємець. Будь-яка підприємницька діяльність комерційна за своєю природою, тому в будь-якому випадку передбачає отримання прибутку (доходу). Але, так само як відносини між людьми не обмежуються лише еконо-мічною сферою, так й інноваційна діяльність може здійснюватись далеко за межами підприємницької діяльності.

Підприємницька інноваційна діяльність завжди спрямована на одержання певного економічного ефекту від впровадження винаходів і реалізації нової продукції за ринковими цінами, у зв'язку з чим вона передбачає проведення маркетингових досліджень ринкового попиту на нову продукцію, зокрема здійснення рекламної компанії, вивчення пропозиції близької за своїми техніко-економічними характеристиками продукції фірм-конкурентів і т. ін. Все це говорить про те, що необхідною умовою вдосконалення механізму управління інноваційною діяльністю в процесі формування ринкової економічної системи є створення системи розвиненого інноваційного підприємництва.

2. Види інноваційних підприємств

Основні ознаки класифікації інноваційних підприємств:

- 1.Спосіб організації інноваційного процесу на підприємстві.
- 2.Характер організації інноваційного процесу.
- 3.Види інновацій.
- 4.Організаційно-правова форма інноваційного підприємництва.

1.Класифікація інноваційних підприємств в залежності від способу організації інноваційного процесу	
1.Інноваційне підприємство на основі внутрішньої організації	Інновація створюється й освоюється всередині фірми її спеціалізованими підрозділами на базі планування та моніторингу їх взаємодії щодо інноваційного продукту. Більшою мірою це характерно для підприємств корпоративного типу
2.Інноваційне підприємство на основі зовнішніх організацій за допомогою контрактів	Замовлення на створення та освоєння інновацій здійснюється між сторонніми організаціями
3.Інноваційне підприємство на основі зовнішньої організації за допомогою венчурів	Підприємство для реалізації інноваційного проекту організує дочірні венчурні фірми, які залучають додаткові фінансові та інші засоби

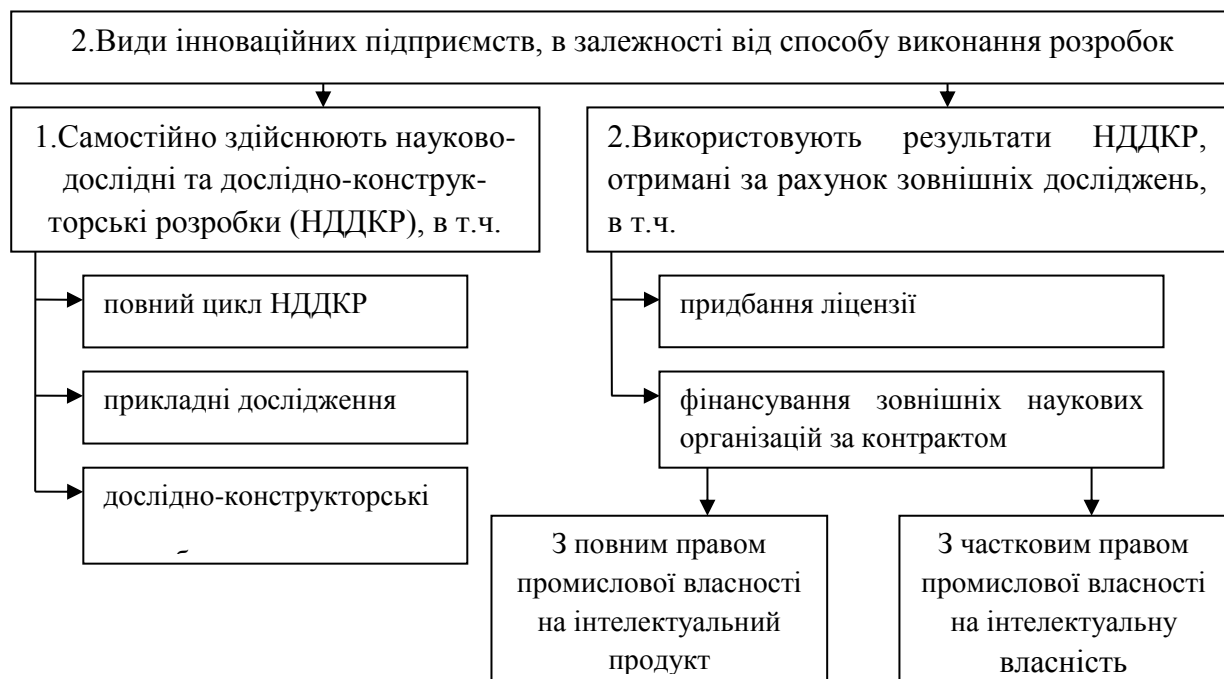

Рисунок 1 - Класифікація інноваційних підприємств за характером організації інноваційного процесу

3. Класифікація інноваційних підприємств в залежності від виду інновацій:	
Підприємства	Характеристика підприємства
1. Інноватори-лідери	Це підприємства-ініціатори інновацій, які потім підхоплюються іншими підприємствами-послідовниками. Лідери працюють в умовах підвищеного ризику, але за умов вдалої реалізації інновацій, що мають стратегічний характер та запас „економічної стійкості”, що виражається в наявності портфеля нової конкурентноздатної продукції, більш низьких в порівнянні з середніми витратами виробництва. Послідовники, навпаки, менш ризикують, їх інновації є, як правило, реакцією на інновації лідерів, але мають більш низькі економічні та конкурентноздатні показники.
2. Підприємства, які орієнтуються на нові наукові відкриття	Ці підприємства також створюють інновації на основі нового способу застосування раніше зроблених відкриттів чи винаходів. Реалізація нових наукових відкриттів у виробництві є характерною для підприємств, які мають повний цикл НДДКР.
3. Підприємства-інноватори, які створюють нові потреби	Ці підприємства, крім цього, також сприяють розвитку і більш повному задоволенню існуючих потреб.
4. Підприємства, що створюють базові інновації	Діяльність таких підприємств направлена на створення інновацій-видозмін.
5. Підприємства, які здійснюють заміну раніше створених продуктів і технологій новими	Ці підприємства, крім цього, також спеціалізуються на раціональних інноваціях.
6. Підприємства, які створюють основні (продуктові та технологічні) інновації	Такі підприємства, крім такої діяльності, також розробляють додаткові інновації.
7. Підприємства, які реалізують інноваційні продукти	Ці підприємства крім цього також реалізують інноваційні процеси.

8. Підприємства, які створюють інновації для нових видів ринку	Ці підприємства, а також підприємства, які орієнтуються на інновації, створюючи нові сфери застосування на старих ринках.
--	---

4. Класифікація інноваційних підприємств в залежності від організаційно-правової форми інноваційного підприємництва.	
Підприємство	Характеристика підприємства
1. Виробничі компанії (стратегічні інвестори)	Ці підприємства виробляють та продають продукцію, вони виходять на інноваційний ринок з новими ідеями і розробками, які дозволяють підвищити конкурентоздатність на ринку, тобто знизити собівартість чи випустити продукцію з новими споживчими властивостями.
2. Венчурні компанії	Це невеликі, але дуже гнучкі та мобільні підприємства, які створюються для доробки, комерційної і промислової реалізації ідей, винаходів, корисних моделей, впровадження яких пов'язане з певним ризиком.
3. Фінансово-кредитні інститути	Працюють в інвестиційній сфері так, як і в будь-якій іншій: дають кредити для поповнення оборотних засобів чи закупки обладнання і очікують своєчасного повернення наданих коштів разом з раніше встановленими відсотками.
4. Дослідні центри (ДЦ)	Вони мають різноманітну назву: лабораторія, конструкторське бюро, науково-дослідний інститут та інше. Загальним для всіх є те, що результат їх діяльності – це продукт науковий, науково-технічний або просто технічний.
5. Бізнес-інкубатори	Це організації, основним завданням яких є підтримка малих, знову створених фірм і починаючих підприємців, що хочуть, але не мають можливостей почати свою справу. Інкубатор бізнесу може бути автономним, тобто самостійною господарською організацією з правами юридичної особи, або діяти в складі технопарку (у цьому випадку він може називатися „інкубатором технологій”). Інкубатор технологій – це наукомістке підприємство, тісно пов'язане з університетом, науково-технологічним парком або інноваційним центром, призначене для обслуговування і „вирощування” нових фірм, надання їм допомоги у виживанні й успішній діяльності на ранній стадії їхнього розвитку, коли вони можуть робити фатальні для них помилки.
6. Технопарки (технологічні або інноваційні центри)	Це такий науково-промисловий комплекс, що включає науково-дослідний центр і промислову зону, в якій на умовах оренди розташовуються малі підприємства.
7. Дослідний університет	Установа, основні зусилля якої направлені на проведення наукових дослідів і підготовку майбутніх дослідників.

2. Венчурне підприємництво та його види

Ризиковий (венчурний) бізнес є своєрідною формою малого та середнього інноваційного підприємництва. У ринковій економіці він представлений в основному приватними інвестиційними компаніями, діяльність яких підтримується державними і суспільними фондами. Одержуючи від різних фінансових інститутів кошти на створення ризикових підприємств, венчурний бізнес займається апробацією, доробкою та доведенням до промислової реалізації «ризикових» інновацій.

Венчурний бізнес виконує важливу роль у здійсненні інноваційної діяльності, сприяючи, з одного боку, виробничому впровадженню новітніх досягнень НТП, а з іншого – мінімізуючи фінансові ризики окремих інвесторів.

Серед об'єктів венчурного фінансування лідирують високотехно-логічні компанії, однак структура інвестування постійно змінюється. Нині основний обсяг венчурних інвестицій спрямовується в такі сектори, як програмне забезпечення, біотехнології, телекомунікації, медичне обслуговування, роздрібна торгівля, комп'ютери і периферійні пристрої, Інтернет-технології, виробництво напівфабрикатів, енергетика, охорона здоров'я, фінансові послуги, електроніка, бізнес-послуги.

Венчурні фірми дуже гнучкі та ефективні, їх активна діяльність забезпечує зростання конкурентоздатності виробленої продукції, швидке та успішне впровадження новітніх технологій, переозброєння та реконструкцію виробництва на сучасній науково-технічній основі, збільшення зайнятості населення. Їх значення полягає і в тому, що вони:

- приводять до створення нових життєздатних господарських одиниць, що впливають на всю традиційну структуру ведення наукових досліджень, і викликають структурні зміни у суспільному виробництві країн;

- збільшують зайнятість висококваліфікованих спеціалістів;

- спонукають великі корпорації до вдосконалення принципів управління і організаційних структур;

- показують, що орієнтація на довгострокові цілі вимагає створення спеціальної кредитно-фінансової системи у вигляді «ризикового» капіталу.

Венчурний бізнес представлений трьома видами фірм:

- самостійними невеликими венчурними фірмами, що спеціалізуються на дослідженнях, розробках та виробництві нової продукції;
- венчурними фірмами, які є дочірніми у великих фірм;
- спільними підприємствами, що об'єднують малі наукомісткі фірми та великі компанії

3. Державне сприяння розвитку інноваційного підприємництва.

В Україні регулювання державою інноваційної діяльності здійснюється шляхом:

- визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів;
- формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;
- стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів;
- встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;
- підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури.

Державну підтримку одержують суб'єкти господарювання всіх форм власності, що реалізують в Україні інноваційні проекти, і підприємства всіх форм власності, які мають статус інноваційних, тобто у структурі виробництва яких понад 70 % займають інноваційні продукти, продукція та послуги.

Стратегічними пріоритетними напрямками інноваційної діяльності в Україні, розробленими на основі науково-прогнозного аналізу світових тенденцій соціально-економічного і науково-технологічного розвитку, з урахуванням можливостей вітчизняного інноваційного потенціалу, визначено:

- модернізація електростанцій; нові та відновлювані джерела енергії; новітні ресурсозберігаючі технології;

- машинобудування та приладобудування як основа високотехно-логічного оновлення всіх галузей виробництва; розвиток високоякісної металургії;
- нанотехнології, мікроелектроніка, інформаційні технології, телекомунікації;
- вдосконалення хімічних технологій, нові матеріали, розвиток біотехнологій;
- високотехнологічний розвиток сільського господарства і переробної промисловості;
- транспортні системи: будівництво і реконструкція;
- охорона і оздоровлення людини та навколишнього середовища;
- розвиток інноваційної культури суспільства .